

ELŐFIZETÉSI ÁRA

EGÉSZ ÉVRE
FÉLÉVRE16.— K.
8.— K.NEGYED ÉVRE
EGYES SZÁM4.— K.
—60 K.

FŐSZERKESZTŐ

DR. BISCHITZ BÉLA
ÜGYVED.

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, V. KER., SAS-UTCA 20. SZÁM.

TELEFON 108—00.

HIRDETÉSEK mm. SZÁMÍTÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.

Küzdelem a szénpor veszélye ellen.

Irta: Burdás Lajos, m. kir. főmérnök.

Altoftsban a kísérleti vizsgálatok három részre oszlottak:

1. a levegő és szénpor keverék robbanó természetének beigazolására bányagáz jelenléte nélkül;

2. az ily robbanás megakadályozására vagy enyhítésére alkalmas eszköz kitalálására;

3. a szénporrobbanással kapcsolatos kémiai és fizikai tünetmények megvizsgálására.

A helyszínén már 1906-ban volt egy 23'774 m. (78 láb) hosszú kísérleti folyósó, de miután ez nem volt elégséges a kívánt célra, oly galleria építéséhez fogtak, hogy az a bányabeli szállító folyósót képviselje, hogy a nagy nyomásnak ellenálló képességgel bírjon és rongálódás esetén gyorsan és olcsón legyen kijavítható. Ezenkívül gondoskodni kellett, hogy a kísérleti folyósóban a bányabeli főszállító szintek rendszer légárama tartassék fenn, a kísérletek céljára szükségesnek mutakozó eltérések lehetővé tétele mellett.

A kísérleti folyósó főrésze 11.112 mm. ($\frac{7}{16}$ hüv.) vastag kovács vaslemezéből készült, mintegy 7'315—9'144 m. (24—30 láb) hosszúságú és 2'286 m. (7 $\frac{1}{2}$ láb) átmérőjű Lancashire típusu kazán hengerdarabokból összerakott cső, melynek talpában betonba rakott vasutvonal húzódik a cső egész 240'178 m. (788 láb) hosszában, mely így a bánya szállító folyósóját volt hivatva képviselni. De a csövet nem használták ki az egész hosszban az összes kísérleteknél. Ehhez a főrészhöz derékszögben egy 90 m. (295 láb) hosszú és 1'83 m. (6 láb) átmérőjű csövet kapcsoltak, mely a kifelé húzó légutat képviselte s melynek másik vége három zeg-zugos rövid csőből állott és a ventilátorhoz vezetett. Ily módon az egész folyósó 330'18 méter (1083 láb) hosszú volt melyet vasbroncsokkal és láncsal erősítettek meg. A szárnyas ventilátor levegő szolgáltatása 2265'22 m³ (80,000 köbláb) volt percenként 0'0762 m. (3 hüv.) vízmérővel. A kísérleteknél általában véve egy font (0'45 kg.) szénport használtak egy folyó láb (0'305 m.) galleria hosszára. A főfolyósót ácsolatlan és padozatokkal látták el a szénpor lerakódására. A padozat szélessége 0'127 m. (5 hüv.) volt s a robbanás rendszerint kisodorta azt, de könnyű szerrel volt visszahelyezhető. Általában az ácsolat, a bányavasut, a szállító kocsi, a folyósó méretei és szellőztetésének módja tekintetében

csaknem teljesen megegyezett a folyósó egy tényleges bánya viszonyaival.

Eltérőleg a többi állomásoktól, itt többé nem a repesztő anyagok vizsgálatával kezdtek a kísérleteket, hanem rögtön a szénpor magatartásának a meghatározásához fogtak. A kísérleteket 1908 évi május hó 12-én kezdték meg és 1909. évi október hó 22-én fejezték be. Az első kísérlet-sorozat a szénpor robbanó képességének beigazolására szolgált, még pedig gáz jelenléte nélkül, mi teljes mértékben sikerült. Azután a szénpormentes és a kőporos zónákkal való kísérletekre tértek át, mi mellett egyrészt a már bizonyos távolságra haladt robbanás tovább terjedésének korlátozása s másrészt a szénpor kezdő gyújtásának megakadályozása szempontjából tetek vizsgálatokat. Összesen 116 kísérletet végeztek s ezek közül csak 3 volt sikertelen. Az utolsó kísérletnek célját két kőporos zóna között elszórt szénpor robbanás fokának vizsgálata képezte. A kísérletekről egybeállított részletes jelentést 1910. évi november hó 8-án adták ki. (*Record of the first series of the British coal-dust experiments.* Published by the Colliery Guardian Comp. Ltd., London, 1910.) A szénpor gyújtásához két ágyut használtak, még pedig egy kisebb u. n. porfelhőt előidéző ágyut és egy nagyobb, a tulajdonképeni u. n. gyújtóágyut. Az előbbit szájával a szállítópálya oldala felé irányították, míg az utóbbit amattól mintegy 27'5 m. (90 láb) távolságban állították fel. A kisebb ágyú körül nem volt szénpor, s célját csak az képezte, hogy az elsütéssel kapcsolatos lökés tovább emelje és lebegve tartsa a szénport. Ellenben a tulajdonképeni gyújtó ágyú elsütésével kapcsolatos lökés nagyobb szénpor felhőt hajt ki a folyósóból, mire robbanás következik, majd ennek u. n. úttörő felhője támad, azután pedig hosszú láng lövel ki, mely a szénporon terjedve, további lángot szít, s mely néha 55 m. (88 láb) hosszúra nyúlik. Ezzel egyidejűleg olyan dörgés volt hallható, minőt a tényleges bányarobbanásoknál jeleztek, s a mely mértföldekre terjedt. A 25. számú kísérlet alkalmával (1908. augusztus hó 11-én) például, a csőnek több mint felét (137'158 m. -450 láb.) töltötték meg szénporral, s ez esetben nagyon heves robbanást értek el, a robajt és rezgést 7 mértföldnyi távolságon túl is érezték és földrengéssel tévesztették össze. A láng messzire kinyult a folyósóból, a beáramló légutat képező három kazán henger teljesen tönkre ment, a darabok 350'5 m. (1150 láb) távolságra röpültek a levegőben, s csak egy

ajtó kötés maradt ép az ácsolatból, 20 m. (66 láb) távolságban a gyújtás mögött. Nincs elegendő terem, hogy a nagyszabású kísérletekkel behatóbban is foglalkoznom lehetne itten, s rövidség kedvéért hivatkoznom kell W W. Hood egyik bizottsági tagra, a ki beszámolva Dél Wales mérnök egyesületében az elért eredményekről (*Proceedings of the South Wales Institute of Engineers*. Vol. 27, No. 6-7.), azokból oly nagy fontosságú végkövetkeztetést vont le, hogy az méltán számíthat a komoly megfontolásra. Ő szerinte is a kísérletek egyik célja sikerült, mert lényesen mutatták ki a szénpor robbanó jellegét gáz jelenléte nélkül. De a másik kérdésben, t. i. a robbanás tovaterjedésének kőporos zónákkal való megakadályozásának kérdésében már távolról sem lehet oly határozott végkövetkeztetést vonni. Főcél a robbanás kezdésének a megakadályozása. A kezdet sokkal finomabb szénport kíván, mint a tova terjedés, s kevesebb vízzel megakadályozható. Szerinte a bányarobbanások 70—80%-a a repesztő lövésektől ered. Pedig biztosan könnyű dolog a munkahelyek közelében vízzel megtenni az óvintézkedéseket, melyeket egyébként törvény is előír. Lehet, hogy a birt szénmedencék legnagyobb részében biztos eredményt érnek el a kőpor zónával, de ugyanezt semmi esetre sem mondhatná a Dél Wales szénmedencére. A kőpor nagyon változó. Liévinben pl. robbant a szénpor és kőpor keveréke, utóbbinak 68%-a mellett. A locsolásnak személyes híve s meg van győződve, hogy lehetetlen a robbanás, ha a munkahely jól van megnedvesítve, míg ellenben kőporral nem érezné magát oly biztonságban Dél Walesben. Nedves zónát eleget ismer, mely megannyi elzárta a robbanás tovaterjedését, de oly kőporos zóna mely ugyanezt tenné, ismeretlen előtte.

Az Altoftsban végzett kísérletek közben a kir. bányabizottság tovább folytatta vizsgálatait és a szakértők meghallgatását, akik a szénpor kérdés megoldása tekintetében számos eltérő javaslatot tettek. Ebbeli munkálatait 4 kötetben tette közzé a bizottság s kiemelte, hogy a szakértők véleménye két kérdésben mégis megegyezik. Egyik az, hogy a szénpor úgy a bányagáz jelenlétében, mint anélkül is robban oly viszonyok mellett, amilyenek jelenleg nemcsak Angolország, de a külföld szénbányáiban is egyaránt fenforognak. A másik pedig az, hogy sürgősen szükséges, hogy a probléma felderítésére megfelelő arányú és kimerítő kísérletek vitessenek keresztül.

A bizottság második jelentése 1909. szeptember havában jelent meg s a többi bányaveszély mellett a szénpor veszélyét is részletesen tárgyalja. Kiemeli a bizottság, hogy haladást lát abban, hogy a szakértők már nem foglalnak el ellentétes álláspontot a szénpor kérdésben s eb-

ből a szempontból jobb helyzetben van, mint amilyen helyzetben az 1879—1886. évi és 1891—1894. évi bizottságok voltak. Egyedül tehát csak arra kell szoritkozni, hogy a veszély elhárításának módozataival foglalkozzék anélkül, hogy e módozatok szükségességét is indokolni kellene.

Miután az Altofts mellett létesített kísérleti állomás jelentőségét, teljes felszerelését és a kísérletek alkalmával használt módszereket kiemelte, következő nyilatkozatot tett a bizottság: Addig, amíg a kísérletek befejezve nincsenek, nem áll módjában tenni oly javaslatot, mely a szénpor veszély megakadályozására alkalmas módszereknek kérdését felölelje. A brit évi bányabaleset statisztikából vett adatokkal beigazolja, hogy a robbanásnak tulajdonítandó halálesetek évi arányszáma 1851—1855. évi időszakról kezdve, mikor 1000 munkásra 1280% esett, folytonosan csökkenő irányt mutat, egészen 1907-ig, mikor az arányszám 0'057%-ra csökkent. Vagyis azonos létszámot feltételezve, az 1851—1855. években bányagáztól vagy szénportól évenként 22 személy pusztult el, míg 1907-ben e szám kerekben egyre redukálódott.

Nézzük már most, hogy szabályozza a kérdést a királyi bizottság javaslata alapján készült legújabb, 1911. évi szénbányatörvény?

A szénporra nézve a törvény 62. §-a intézkedik, ekként Minden bányában, hacsak a szállító folyosók talpa, teteje és oldalai természetből nem nedvesek, 1. berendezés létesítendő, amennyire gyakorlatilag csak lehetséges, annak megakadályozására, hogy a beáramló légagnán az osztályozó sziták szinpora bevitessék; új bánya nyitása esetén semmi-szitáló vagy szénosztályozó telep sem létesíthető a behúzó légagnától számított 73'151 m. (80 yard) távolságon belül, hacsak erre az illető bányafelügyelő írásbeli engedélyt nem adott. 2. A csillék úgy szerkesztendők és tartandók fenn, hogy amennyire gyakorlatilag lehetséges, megakadályoztassék a szénpor kiszóródása a csille oldalakon, végeken vagy fenekeken keresztül; erre vonatkozólag a már használatban levő csillék 5 év tartamára még üzembn hagyhatók lesznek. 3. A szállító folyosók talpa, teteje és oldalai rendszeresen tisztítandók akként, hogy a szénpor összegyülemelése, amennyire gyakorlatilag csak lehet, megakadályozva legyen. 4. Ilyen rendszeres eljárás öntözés útján, vagy más módon, amint a bánya szabályzata előírja, alkalmazandó, hogy az esetleg megelévő vagy a folyosókon tovább vitt szénpor robbanása megakadályozva legyen. 5. A szállító folyosók naponta vizsgálandók és írásbeli jelentések teendők a folyosók szénpor viszonyairól, valamint a szénportól származó veszély enyhítése érdekében tett intézkedésről.

THEODOLITOK

nivellálók, felállító készülékek, tájolók, mintaszerű, precíziós kivitelben mint különlegesség gyártása.

(B/2268/702/023/41)

MAX HILDEBRAND

azelőtt August Lingke & Co.

FREIBERG, Sachsen 47.

Alapított 1791.

Magyarországi képviselő:

CONRAD ÉS TÁRSA

Budapest, VI., Teréz-körút 15.

Ennyi a szénpor kérdés az új törvényben s ha ehhez még azt említjük meg, hogy a törvény 67. §-a értelmében oly bányahely, ahol a levegőben $2\frac{1}{2}\%$, vagy oly bányaiész, hol nyílt lánggal dolgoznak, $1\frac{1}{4}\%$ vagy ennél több gyúlékony gáz van jelen, veszélyesnek tekintendő s onnan a munkás személyzet rögtön eltávolítandó, úgy a legújabb angol szénbányatörvényt jelen értekezésem tárgya körében nagyjából léggé üsmérjük. Mert nem lehet szándékom, hogy a biztonság, légvezetés és a bányabeli balesetekre befolyásos többi törvényes intézkedések ismertetésével, tárgyamtól eltérjek s túl hosszadalmas legyek.

Mint látjuk tehát, az angol szénbányatörvény kifejezetten előírja a száraz és szénporos bányahelyek locsolását s csupán csak megenged ugyan e helyett más módozatot is, amilyen esetleg kőporos zónák alkalmazása is lehet, de a kőport, mint óvószert egyáltalán nem említi a törvény. Altofts kísérleti állomás még távolról sem jutott oly eredményekhez, amelyek alapján teljes biztonsággal szabályt lehetne statuálni egyáltalán még Angolországban sincs olyan biztos szernek elismerve a kőpor, mint ezt nálunk valaki talán hinni szeretné. W. Galloway professzor, ki jónak mondja a törvényt, ha helyesen alkalmazzák, annyi évtized óta még most is azt a meggyőződést vallja, hogy nincs jobb biztonsági óvó intézkedés a lővés veszélyével szemben, a szénpornak vízzel való ártalmatlanná-tételénél, habár megengedi, hogy az általános öntözést, locsolást vagy permetezést el lehet engedni, ha a robbanógáz gyülemlésének kitett terek vagy munkahelyek és a munkások által megközelíthető más pontok a bányában köröskörül megfelelő méretű nedves zónákkal vétetnek körül. (Professzor Galloway: *Some phases of the coal-dust-question*. The Colliery Guardian, 193. köt.) De mielőtt véglegesen akarnánk a fölött dönteni, hogy vajjon bizonyos körülmények között víz helyett a kőporréteg, hygroszkopikus vagy más sók, klórmész, vas-szulfát stb. vétessék-e alkalmazásba, ehhez mindenkor számos nagyarányú kísérletre van még szükség. Angolországban végre is ezeket a nagyarányú kísérleteket már a Kormány vette kezébe.

Boldogult Enoch Edwards, a szervezett bányamunkások volt elnöke, mint parlamenti képviselő 1911. évi március hó 11-én interpellálta meg a kormányt e kérdésben, felvilágosítást kérve arra nézve, hajlandó-e a kormány a 3 év előtt Altofts mellett végzett szénporkísérletek további

folytatása iránt intézkedni s azok ellenőrzését és költségét elvállalni? Churchill rögtön válaszolt s kijelentette a kormány nevében, hogy a kísérletek folytatását határozta el a belügyminiszterium felügyelete alatt s hogy a szükséges költséget az állampénztár fogja fedezni. A bányatulajdonosok szövetsége az Altofts állomás összes berendezéseit felajánlotta a kormánynak s ez intézkedni fog, hogy a kísérletek mielőbb újból megkezdődjenek, — más vidéken. A kísérleteket kirevezett szakbizottság fogja végezni, melynek tagjai: Sir Henry Cunynghame, R. A. Radmayne, Desborough kapitány, H. B. Dixon professzor és W. Cuthbert Blackes bányamérnök. De a kormány egyszersmind a kir. bizottságnak és a bányatulajdonosok kísérletező bizottságának tagjait is fölkérte, hogy a kísérleteknél mint tanácsadók közreműködjenek.

Most tehát a kísérleteket Eskmeals mellett, Barrow—in Furness vidékén felállított új állomáson a kormány folytatja tovább. E kísérletek programjának összeállítása előtt azonban még egy igen érdekes elmélet hozta forrongásba nemcsak a szoros értelemben vett bányászati szaköröket, hanem a tulajdonképpeni tudományos közönséget is, s mely az elmúlt esztendő alatt állandóan élénk vitatkozás tárgyát képezte.

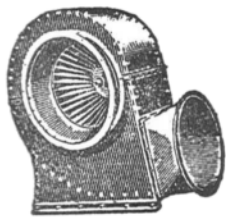
(Folytatjuk.)

A Krupp-féle javított mágneses ércválasztó.

Egy régebbi számunkban már ismertettük a Krupp-féle mágneses ércválasztót; azóta a gyár többféle javítást eszközölt a gépen, amelyek a tökéletesebb osztályozást teszik lehetővé.

Hogy az osztályozandó anyag lehető messze-menő osztályozását végezhesük, szükséges, hogy az egyik mágnestől a szomszédos mágnesik menő összes erővonalak áthatoljanak a forgó fegyverzeten és ebben folyjanak le, annélkül, hogy nagyobb ellenállást találjanak. Ennek megfelelően kellett a fegyverzet keresztmetszetét is méretezni és pedig a fegyverzet keresztmetszetének legalább is fél akkorának kell lennie, mint a mágnesmag keresztmetszete, minek következtében a fegyverzet forgatása nagy erőt igényelt.

A régi berendezésnél ezenkívül a forgó fegyverzeten az erősen mágneses anyag a mágneses mezőn

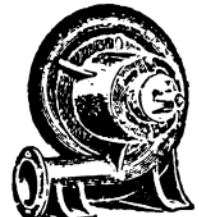

Blackman

ventilátorok,
exhaustorok,
fuvók minden célra

Szellőző,

szárító, szivó
berendezések

Magyar Szellőző Művek

Budapest, VII., Aréna-ut 80.

[3793/a. 863/24]

Telefon: József 26—56.

kívül is szorosan tapad, úgyhogy a mágneses anyag elvezetése nehézségekbe ütközött.

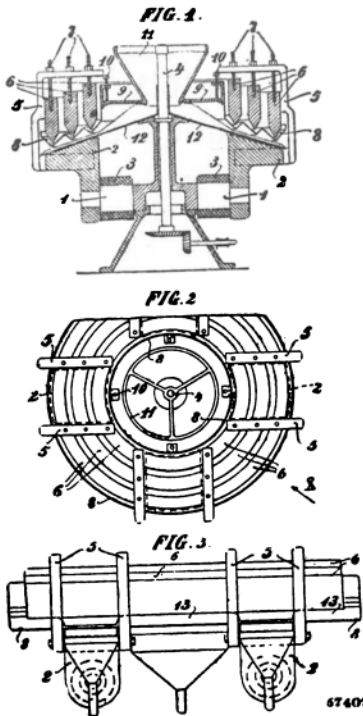
Az ujitásnak már most az a célja, hogy mechanikai munkát takarítsunk meg és hogy a mágneses anyag elvezetését biztosabbá tegyük.

Ezt a célt akként érjük el, hogy az alsó fix mágnesnek fegyverzete és ellensarka gyanánt szolgáló, tengelyirányban beállítható, mágnesezhető és alul kiélezett gyűrűk fix módon vannak elrendezve és a leválasztott mágneses anyag kihordására a gyűrűk alatt elrendezett ezek és mágnesek ringő kihordótest szolgál, mely a gyűrűkkel koncentrikusan van ágyazva és ép úgy mint ezek, tengelyirányban beállíthatók. A kihordótest keresztmetszetét célszerűen akként választjuk meg, hogy a kihordótest keresztmetszetének felső határvonala a gyűrűk keresztmetszete alsó határvonalának megfelelően fusson.

A csatolt rajzon a berendezés egy foganatosítási alakja látható, nevezetesen az

1. ábra az egész berendezés függőleges metszete, a 2. ábra az 1. ábrához tartozó részleges fölülnézete és

3. ábra két mágnes és az ehhez tartozó fegyverzet lefejtése oldalnézetben, a 2. ábra (X) nyila irányában nézve, a fegyverzet különleges foganatosítási alakjával.

Valamely fix tengely körül körben több közös maggal bíró (1) mágnes van fix módon elrendezve, melynek (2) sarokvasai és (3) gerjesztőcsévéi vannak. A mágneseken belül a mágnesgyűrű középpontjában a (4) tengely van ágyazva, melyet tetszőleges hajtómű indít forgásnak. Az (1) mágneseken párosával a szögletes nagy E = alaku (5) tartók vannak alsó száraikkal fölerősítve, melyek felső száraikon koncentrikusan elrendezett mágnesezhető, az (1) mágnesek fegyverzete és ellensarka gyanánt szereplő és a megrajzolt foganatosítási példánál egyenként (7) csavarok segítségével tengelyirányban beállítható (6) gyűrűk viselnek. A (6) gyűrűk keresztmetszete a mágnesek felé kiélezésük következtében csökken.

A gyűrűk alatt, ezek és az (1) mágnes között egy (8) test van alkalmazva, mely a megrajzolt foganatosítási alaknál korong és hullámszerű keresztmetszetű. A leválasztott mágneses anyag kihordására szolgáló (8) test a (4) tengellyel nem forgathatóan összekötött (9) korongon a (6) gyűrűkkel koncentrikusan van föllüggesztve és tengelyirányban a (10) csavarok segítségével beállítható. A (8) kihordótest elrendezése olyan, hogy hullámszerű keresztmetszetének mindegyik hullámvölgye a mágnesek felé kiélezett (6) fegyverzet gyűrűknek egy-egy éle álljon szemben.

A (9) korongon a (4) tengelyhez központosan a (11) feladógarat van elrendezve, melytől (12) szállítócsatornák mennek az egyes mágneses mezőkhöz, melyekben a (8) kihordótest alatt és az (1) mágnesek fölött haladnak el.

A berendezés működési módja a következő:

Az elválasztandó ércet a (11) garatba adjuk föl, honnan a (12) szállítócsatornán a mágneses mezőbe jut. Mikor az anyag a mezőhézagon áthalad, a mágneses részeket az egyes (6) gyűrűk az általuk képezett övezetekben permeabilitásuknak megfelelően leválasztjuk. Míg a nem mágneses anyagot a (12) szállítócsatorna kifelé elvezeti, a mágneses anyag a (8) kihordótest alsó fölületéhez tapad, mely után a mágneses mezőkből kihordja és két-két szomszédos (1) mágnes között lévő közben leejti.

Hogy a (6) fegyverzetgyűrűknek esetleg hátramaradt mágneses hatását eme közökben teljesen kiküszöböljük és így a mágneses anyag lehullását elősegítsük a (6) fegyverzetgyűrűkkel a 3. ábrán látható módon akként alakíthatjuk, hogy azokat két-két szomszédos mágnes között a közök szélessége irányában (13) kivágásokkal látjuk el.

Forgó kihordótest alkalmazása magában véve ismeretes. Új azonban egyes mágnesezhető, tengelyirányban beállítható gyűrűkből alkotott fix fegyverzetnek a gyűrűkkel koncentrikusan elrendezett forgó kihordó testtel való kombinálása, melyet esetleg tengelyirányban be lehet állítani.

A berendezés tárgya koránt sincs a fentebb leírt egyetlen foganatosítási alakra korlátozva, ellenkezőleg, úgy az egész berendezés, mint egyes részei igen sokféleképpen foganatosíthatók.

Igy pl. a nyersanyagot a fegyverzet gyűrűk megfelelő elrendezésénél kívülről is be lehet vezetni és így belső, mint külső bevezetésnél vagy az összes mágneses mezőkkel közös egyetlen földelő helyett (pl. a rajz 1. és 2. ábráján a (11) garatot) vagy mindegyik mezőnél egy-egy külön földelő helyett lehet alkalmazni.

Az sem szükséges továbbá föltétlenül, hogy a (6) fegyverzetgyűrű és (1) mágnesek között forgó (8) kihordótest keresztmetszete hullámalaku legyen, a test sima korong alakjában kiképezhető. Célszerű azonban, ha a (8) kihordótest keresztmetszetének felső határvonala a (6) fegyverzetgyűrűk keresztmetszete alsó határvonalának megfelelő.

A (6) gyűrűk száma az épen szétválasztandó anyagok számától függ. A gyűrűk beállíthatósága olyan is lehet, hogy többet, vagy valamennyit egyszerre lehessen beállítani. Ép így a (8) kihordótest is akként alakítható, hogy ez a (6) gyűrűk által ké-

pezett övezetek mindegyikében a többi övezettől függetlenül, vagy hogy több vagy (mint megrajzoltuk) valamennyi övezetben egyidejűleg legyen beállítható.

Átmenő gyűrűk helyett egyes gyűrűdarabokat is lehet alkalmazni és ezeket az egy és fix mágnesek fölött közös tartó testen a mágnesek irányában beállíthatóan elrendezni. Ez a szerkezet lehetővé teszi, hogy az övezetfokozatokat az egyes mágneses mezőkben különböző módon szabjuk meg, mi avval az az előnnyel jár, hogy több munkahelytel bíró mágneses elválasztón egyidejűleg egészen különböző mágneses tulajdonságú anyagokat dolgozhatunk föl.

HAZAI HIREK.

Kinevezések. A magyar királyi pénzügyminiszter — miként ezt 118.478/912. szám alatt lapunkkal hivatalosan közlik — az állami vasgyárak tisztviselői sorába 1913. évi február hó 1-étől számítandólag kinevezte: a VIII. fizetési osztály 3. fizetési fokozatába Cseh János bányafelért hivatalnokká, dr. Mikulecz János szerződéses gyarorvost gyarorvossá, Patzier Albert, Tömösközy Jenő és Horváth László ideiglenes havidíjas mérnökgyakornokokat segédmérnökökké; a IX. fizetési osztály 3. fizetési fokozatába pedig Kosztela Kálmán, Strausz Gyula, Komor László és Slatkovits Albert ideiglenes havidíjas hivatalnokokat kivatalnokökká, Kauschil Augusztá ideiglenes havidíjas tanítónőt tanítónővé, Csókai József, Lichtstrom Gusztáv, Beke László, Topiczer Ernő, Nemeika Guido, Jausz Lajos, Haber Vilmos, Patonay István, Helm Viktor, Pula Kálmán, Hollinger József, Kéler Benő, Koppelman Károly, Erdélyi Andor, Hütter Emil, Zilahy Aladár, Cossa Ernő, Markovátz Gyula ideiglenes havidíjas hivatalnokokat hivatalnokökká, Heinisch Sándor ideiglenes havidíjas tanítót tanítónővé, Kiszoly József, Ibring Ede József, Krausz Tivadar, Csief Andor és Mühlhauser Lajos ideiglenes havidíjas hivatalnokökká.

Elszámolás. A főiskolai Diákasztal elnöksége hálás köszönettel nyugtázza az alábbi szives adományokat: Farbaky István 28, Dérer Mihály 10, Hermann Miksa, Bálint Nándor 5—5 korona. Az alapítókéhez hozzácsatoltuk az 1912. évi államsegély 4-ik részletének 50 százalékát, 500 koronát, valamint a folyó évben befolyt kamatok és osztalékok fel nem használt részét: 279.59 koronát is. A mai napig beérkezett adományok összegével alapítóknak 15.466 korona 13 fillér. Ez alkalommal őszinte örömmel jelenthetjük humánus intézményünk iránt érdeklődő jónakainknak, hogy a Mensa törzsvagyonra 1912. év végével a felszerelés és a folyószámla-egyenleg hozzászámításával 18.822 korona 96 fillérre emelkedett. Az elnökség.

Az „Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület” kőrmöcbányai vidéki osztálya december hó 28-án tartotta 1912. évi közgyűlését a következő tárgysorozattal: A gyűlés megnyitása és a megjelent tagok üdvözlése után Elnök felhívta az osztály titkárát, hogy az egyesület 1912. évi működéséről beszámoljon. A titkári jelentés szerint az osztály ügyeit január 22-ig Reitzerer Miksa miniszteri tanácsos vezette, aki ekkor nyugalomba vonulása és Kőrmöcbányáról való távozása miatt elnöki tisztéről — melyet az osztály megalakulása óta, tehát 17 éven át viselt — leküszönt és ezóta Schwartz Gyula bányatanácsos vezeti az egyesületet. Volt elnöke iránti szeretete és hálája jeléül az osztály öt örökös tisztetbéli elnökének választotta és nevére egy 1500

koronás nevelési alapítványt létesített, mely majdan integráló része lesz a bányászati és kohászati tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező országos „Nevelési-alap”-nak. Az osztály által még 1898-ban felvetett eszmének, a nevelési alap létesítésének megvalósítása ügyében az egyesület intenzív ténykedést fejtett ki, amely fáradozást talán már a közel jövőben siker fogja koronázni. A nevelési alap létesítési tervzetének elkészítésével a testvérosztályoknak csatlakozásra való felhívásával és az anyaegyesület megkeresésével a kőrmöci osztálynak sikerült elérni, hogy a nevelési alap ügye az 1912. évi nagybányai közgyűlés elé került, mely a kőrmöci osztály propozícióját elfogadva, az előmunkálatok megejtésére bizottságot küldött ki.

A közgyűlésen kívül az osztály 7 rendes ülést tartott, melyeknek tárgysorozatán a folyó ügyeken kívül a következő jelentősebb ügyek szerepeltek: szakszerű véleményadás

1. „Végrehajtási utasítás az ásványolajfélékről és földgazokról szóló törvényhez.”

2. György Albert indítványáról a hites bányamérnöki intézmény tárgyában.

3. Róth Flóris javaslatáról a főiskola reorganizációja ügyében.

4. A Gyáripárosok Országos Szövetségének javaslatáról az összehérhetetlenségi törvény revíziójának tárgyában.

Ezenkívül elkészítették az osztály ügyrendi szabályzatait és egy memorandummal fordultak úgy az anyaegyesülethez, mint az összes vidéki osztályokhoz, felhiva figyelmüket az új nyugdíjtörvénytervezet egyes intézkedéseire, melyek úgy a bányászati szak-, mint az összes állami tisztviselők érdekei ellen szóltak és sürgették az egyöntetű eljárást az illetékes fórumoknál a sérelmes rendelkezések megváltoztatása ügyében.

Az egyesületi élet élénkebbé tétele és a szakismeretek gyarapítása érdekében az osztály tagjai jelentkezés sorrendjében felolvasások tartását határozták el és buzdításul a legjobbnak ítélt felolvasásra évenként 50 korona jutalmat tűztek ki. Ez év folyamán két felolvasást tartottak és pedig *Grünhut* Gyula a „Gyémántkorona nélküli magmélyfúró gépekről” és dr. *Eleőd* Tibor „A földpátos kőzetek elmállási folyamata és a keletkezett colloidális képződmények” címen.

A collegialitás ápolása és a társadalmi érintkezés bensőbbé tétele céljából az Elnök ur kezdeményezésére gyűlés után időnként társas összejöveteleket rendeztek hölgyek részvételével, melyeken mindig igen kedélyes és fesztelen hangulat uralkodott.

Az egyesületi élet ezen renaissancea az osztály kebelén kívül álló, de a bányászati szak iránt érdeklődő urakra is vonzó hatással volt, aminek eredményeképpen ez év folyamán 14 új tag jelentkezett felvételre, úgy, hogy jelenleg az osztálynak 16 rendes és 16 pártoló tagja van.

Egy gyászos eseményről is beszámol a jelentés: az egyesület megalakulása óta buzgó tagját és sok éven át titkárát, Kovács Károly bányatanácsost ragadta el a kérélnhetetlen sors, kinek emlékét jegyzőkönyvileg örökitették meg.

A pénztáros jelentéséből közöljük, hogy az osztály vagyona az 1912. év végén a könyvek és leltári

tárgyak értékével együtt 1597 korona és 85 fillér. Ezenkívül a jelenleg még az osztály kezelése alatt álló „Reitzner Miksa nevelési alap” a kamatokkal együtt 1555 korona 45 fillért tesz ki.

A könyvtáros jelentése szerint a könyvtár ez évben Reitzner Miksa ajándékozása folytán 287 korona 70 fillér értékű és Schwartz Gyula ajándéka folytán 103 korona 36 fillér értékű könyvvvel gyarapodott.

Az Elnök indítványára az osztály *Grünhul Gyula* titkárnak, *Schubert Ede* pénztárosnak és *Mrász Gábor* könyvtárosnak lelkismeretes munkájukért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott, ugyancsak jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki volt és jelenlegi Elnökének értékes ajándékaikért.

Ezután a közgyűlés 1913. évre számvizsgálóknak újból *Baliga Aurélt* és *Schoeller Lojost*, pénztári ellenőrnek pedig (új állás) *Platzer Sándort* választotta meg.

Az ülés befejezése előtt Elnök bejelentette, hogy elkészíttette hazai bányászatunk egyik legnagyobb korifensának, *kissármási Mály Sándor* miniszteri tanácsos urnak arcképét és azt az ő nagy érdemeinek és igaz kollegiálitásának megbecsüléseképpen az osztálynak ajándékozta. Egyben bejelenti, hogy ezen tényéhez bírja *kissármási Mály Sándor* ur öméltóságának nagybecsű hozzájárulását, aki tiszteletteljes megkeresésére a következő távirati választ adta:

„Jól esik a szaktársaimtól eredő elismerés, kik legjobban tudják, hogy mit jelent az ősiparunk érdekében munkálkodni. E megtisztelő elismerés tervbe vett formájához mély köszönettel hozzájárulok.”

Az osztály nagy lelkesedéssel vette tudomásul *Öméltósága* üzenetét és *Schwartz Gyula* bányatanácsosnak köszönetet szavazott értékes ajándékáért.

Közgyűlés után társas vacsorára gyűltek össze a tagok családjukkal a „Szarvas“-szálloda éttermében és zenésző és tánc mellett a legvidámabb hangulatban a reggeli órákig maradt együtt a társaság.

Fuzió. A Budapesti szivattyú és gépgyár r.-t. és a Teudloff és Dittrich gépgyár r.-t. között tárgyalások indultak meg fuzió céljából. Ha a tárgyalások eredményre vezetnek, úgy a Budapesti szivattyú és gépgyár r.-t. még az idei év folyamán fuzionál a Teudloff és Dittrich gyárral, amely szivattyúgyár által gyártott cikkek készítését fel fogja venni üzemkörébe. A két vállalatnak az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepe a bankarja, ami nagyon megkönnyíti a tranzakció létrejöveteét. A Teudloff és Dittrich gépgyárnak jelenleg 660.000 korona alaptőkéje van és utoljára 5 százalékos osztalékot fizetett. A Budapesti szivattyú és gépgyárnak 920.000 korona az alaptőkéje.

Petróleumforrás Ungmegyében. Az ungmegyei *Csap* községben különös módon jelentkezett a petróleum. Egy kutban petróleumos lett a víz s mikor a kutat ki akarták tisztítani, kiderült, hogy a petróleum hordószámra van a kutban. A petróleumba mártott papi. élénk lánggal égett. Szinte szép fehér, csaknem víztiszta, kevéssé sárgás. A kut felszínén állandóan apró légbuborékok vannak. A kutat 1876-ban építették s eddig a legjobb ivóvíze volt.

A Budapestvidéki Kőszénbánya r.-t. most hozta nyilvánosságra az elmúlt év június 30-án lezárt mérlegét, amely 73.084 kor. 75 fillér nyereséggel

zárult, amely összeget az előző évek veszteségeinek törlesztésére fordították. A korábbi veszteség 2,533.884 koronára apadt.

A rudai 12 apostol bányatársulat tavai. Mikor a rudai bányatársulat a vízhasználati jog új engedélyezéért folyamodott, Kőrüsbánya és vidékének lakói óvást emeltek. A társulat a vízhasználati engedélyt mégis megkapta azon kikötéssel, hogy a bányavizek elvezetésére mesterséges tavakat létesít. A tavak elkészítéséhez már hozzáfogtak.

Elhanyagolt bánya. Az iglói bányakapitányság pénzbírságban marasztalta a gölnicbányai Schlossgrundi Kreutzschlag bányatársulat részvényeseit következetes üzemelhanyagolás miatt.

A Földtani Társulat szakülése. Az elmúlt héten érdekes szakülést tartott a Földtani Társulat dr. Schafarzik Ferenc műegyetemi tanár elnöklésével. Az első előadást Halaváts Gyula országos főgeológus tartotta az Erdélyi Nagy Medence szerkezeti viszonyairól. Részletesen ismertette tapasztalatait, amiket az 1907. és 1912. évek között, a részletes geológiai felvételek során az Erdélyi Medence délnyugoti részében, Vizakna, Nagyszében és Nagytalmacs környékén szerzett. A terszint alkotó harmadkori képződmények megismertetése után rátért azokra a ráncosodásokra, amiket a rétegek formálnak és amiről kitetszik, hogy — Cholnoky Jenő egyetemi tanár állításával ellenkezőleg — a rétegek nemcsak a medence szélén, hanem annak belsejében is gyűrődöttek és többszörös ráncot vetnek. Halaváts Gyula előadásához többen hozzászóltak és különösen Lóczy Lajos, a Földtani Intézet igazgatója hangsúlyozta, hogy ezek a megfigyelések rendkívül fontosak. — A második előadó dr. Hillebrand Jenő antropológus volt, aki a fosszilis ember kérdéséről, végül pedig dr. Kulcsár Kálmán műegyetemi tanársegéd a Gerecse-hegység földtani viszonyairól tartott rendkívül érdekes előadást. A szakülés után választmányi ülés volt, amelyn dr. Papp Károly főtitkár bejelentette az új tagok névsorát és azt, hogy Inkey Béla taródházi földbirtokos 1000 koronával lépett a társulat alapító tagjai közé.

Vármegyék a földgázért. Hunyadvármegye közgyűlésén annak idején Kárpáthi Árpád dr. törvényhatósági bizottsági tag indítványt tett, hogy a törvényhatóság írjon fel a pénzügyminiszterhez, kérve tőle, hogy a sármási földgáz a Maros völgyén, Nagyenyed, Gyulafehérvár, Kudsir, Piski, Vajdahunyad, Déva érintésével Aradig vezettesse le az ottani, valamint a szomszédos törvényhatóságok ipari és magánfogyasztási céljaira méltányos árban bocsássa rendelkezésre. Hunyadvármegye alispánja a napokban megküldötte Aradvármegye törvényhatóságának ezt a közgyűlési határozatot és kéri, hogy hasonló felirattal forduljon az is a pénzügyminiszterhez.

A kereskedelmi- és iparkamarák jelentéseiből. A marosvásárhelyi kerületben az 1911. évben a cementipar fejlődésben volt. Minden nagyobb városban van már épületanyagokat és gazdasági eszközöket előállító ipartelep. Vidéken is többfelé készítik a cement fedőcserepeket. Csiktusnád és Nagyernye községekben nagyobb gyártelepek is működnek. A behozatal ezekben a cikkekben ennél fogva minimumra redukálódott. A középítkezések magasfokú fellendülése mellett jól is ment ezeknek a vállalatoknak a dolga. A kőbányászat lanyhult, pedig semmire sem volna több és jobb alkalom a Székelyföldön, mint a kőbányászatra. Temérdek szép és jobbnál-jobb sziklahegy áll kiaknázatlanul. Ahol dolgoznak vele, közeli építkezések és utburkolások szükségletét elégítik ki. A kőfeltárás- és földolgozás-

hoz való tőke s megfelelő berendezés hiányzik. Ehez segítségért a nagy távolság miatt nem kapnak. Nehány olasz betelepült, nagyobb üzemű kőbányáját alig képes fenntartani. Munkabányáért munkásait el kell bocsájtania. A gyergyóvaslábi márványbánya szép reményekkel kezdett üzembe is hanyatlott, bár ez a jobb sorsra érdeme vállalat nemcsak a feltárással, de a dekoratív szobrászat munkába hívásával, feloldozással is foglalkozik. Panaszolja, hogy a kiltásba helyezett államségiyt sem kapta meg, jöllehet a maga részéről nagy befektetéssel, tanoncotthon felállítására képes, tanonc nevelésével így jó ben-szülőt: munkásanyag biztosításával erősítette önmagát. A bánya fejlődésének egyik főfeltétele, hogy a telep a székely körvasut mellett állomást és rakodót kapjon, azonban még ma sincs meg. Az államasutak magán nyereszkedésnek minősíti vállalko-

zását s nem járul a rakodó építéséhez. Öneréjén pedig ezt is megépíteni nem képes.

Kohómérnök kerestetik.

Elsőrangú gépgyár üntődéje önálló vezetése-re kerestetik okleveles kohómérnök több évi gépgyári gyakorlattal.

Csakis hosszabb praxisu, az üntődei ügyek vezetésében teljes jártassággal bíró, a fizetési igényeket és belépési időt tartalmazó részletes ajánlatokat kérjük fényképek csatolásával „Üntő-mérnök R. M.” jelige alatt a kiadóhivatalba küldeni.

A budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzései január 3-tól—9-ig.

Értékpapírok	Január 2		Január 3		Január 4		Január 7		Január 8		Január 9	
	Utolsó árfolyam		Utolsó árfolyam		Utolsó árfolyam		Utolsó árfolyam		Utolsó árfolyam		Utolsó árfolyam	
	penz	áru	penz	áru	penz	áru	penz	áru	penz	áru	penz	áru
koronaértékben												
Bányák, vasművek és gépgyárak.												
Beocsini cementgyár Unio r.-t. 5%	830	840	835	845	825	832	825	832	825	832	825	832
Északmagyar egyesült kőszénbánya és Iparvállalat 5%	33	34	33	34	33	34	33	34	33	34	33	34
Esztergom-szászvári kőszénb. r.-t. 5%	384	378	380	375	378	370	378	370	377	379	378	380
Felsőmagyarországi bánya- és kohómű részvénytársaság 5%	775	785	780	790	780	790	780	790	780	790	780	790
„István” téglagyár r.-t.	200	205	200	205	200	205	200	205	200	205	200	205
Kisbesei gránitkőbányák r.-t.	240	250	240	250	240	250	240	250	240	250	240	250
Kőszénbánya és téglagyár társ. Pesten	970	979	970	979	970	979	970	979	970	979	970	979
Magnezit-ipar-részvénytársaság 5%	230	240	230	240	230	240	230	240	230	240	230	240
Magyar asphalt r.-t.	31	31 50	31	31 50	31	31 50	31	31 50	31	31 50	31	31 50
Magyar általános kőszénbánya r.-t. 5%	1033	1035	1032	1035	1025	1030	1005	1010	1022	1025	1040	1042
Magyar kerámiagyár r.-t. 5%	247	255	247	255	246	250	243	250	243	250	243	250
Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. 5%	731	733	743	750	746	747	742	743	745	746	753	755
Ujlaki tégl- és mészegető r.-t.	270	273	273	273	276	280	280	281	280	281	280	284
Urikány-zsilvölgyi m. kb. r.-t. 5%	367	373	367	373	367	373	367	373	367	373	363	365
Walla József cementárugyár r.-t.	700	705	700	705	700	705	700	705	700	705	700	705
Fegyver- és gépgyár r.-t. 5%	330	340	330	340	330	340	330	340	330	340	330	340
Ganz és Társa—Danubius gép-, waggon és hajógyár	3380	3400	3390	3400	3380	3400	3370	3400	3395	3435	3390	3410
Magyar acélárugyár r.-t.	460	463	460	463	460	463	460	463	460	463	460	463
Magyar-belga fémipargyár rt. ols. részv.	300	305	300	305	300	305	300	305	300	305	300	305
Nadrágyi vasipar-társulat 5%	560	570	560	570	560	570	560	570	560	570	560	570
„Nicholson”-gépgyár r.-t. 5%	262	265	262	265	262	265	262	265	262	265	262	265
Rímamurány-salgótarjáni vasműrt. 5%	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rímamurány-salgótarjáni vasmű r.-t. jan. köz. 5%	721	722	721	722	717	717 50	714	714	716 75	717 25	721 75	722
Schlick-féle vasönt. és gépgyár	450	455	450	455	450	455	450	455	450	455	450	455
Tudloff és Dittrich-gépgyár r.-t.	190	200	190	200	190	200	190	200	190	200	190	200

KÜLFÖLDI HIREK.

Az orosz szénhiány. A konzulátusi jelentésekből mostanában kitűnik, hogy a szénhiány külföldön is súlyosan éreztette hatását. Oroszországban rohamosan emelkedett a naphta ára, amelyet ezelőtt fűtőanyagként használtak, úgy, hogy számos vállalat ismét a kőszéntüzeléshez volt kénytelen visszatérni. A kőszéntermelés a Donetz körzetben, az emelkedő kereslettel nem tudott lépést tartani és a kőszénbányák ezidő szerint nem képesek a szükségletet fedezni. A vasutakat szintén a kőszénhiány veszélye fenyegette és a kormány kényszerítve volt 50 millió pud kőszéntet a külföldről rendelni. Azok a vállalatok, amelyek idejekorán kőszénkészletekről nem gondoskodtak, működésüket vagy beszüntetni, vagy korlátozni voltak kénytelenek. A kőszénbányák e válság okául azt hozzák fel, hogy az aratás az esős nyári időjárás miatt egy hónappal később történt, amiértis

a munkások nagy száma, akik az aratási munkálatokkal el voltak foglalva, teljesen elmaradt. Mindezek dacára kongresszusra gyűltek Karkorban az orosz széntermelők a múlt évi december közepén és igyekeztek megcáfolni azon híreket, mintha a mostani szénhiánynak az orosz szénbányászat kevés termelése volna az oka. Az orosz széntermelés deficitje csak hetven millió pud, vagyis 1.17 millió tonna, amelyet a meglévő orosz szénkészlet és a hozatal a külföldről teljesen fedez. Az 1913. esztendő oroszországi termelése teljesen fedezni fogja az orosz szükségletet. Megjegyzendő, hogy 1912. évi október és november hónapokban az nagyobbította az orosz szénhiányát, hogy az orosz, többnyire állami vasutak lefoglaltak minden széntet, melyre csak ráakadhattak. Ennek az oka, valamint az egyidőben kiadott romániai szénkiviteli tilalom, katonai intézkedés. Minthogy az oroszországi lapoknak természetesen nem szabad katonai dolgokról írni, a szénhiányt az orosz szénbányászat csekély és hiányos termelő-képességének tulajdonítják.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Das Montanwesen Bosniens und der Herzegowina. Die *Montanindustrie* in diesem Lande zeigt einen erfreulichen Fortschritt, was von um so grösserer Bedeutung ist, als die Entwicklung dieses Produktionszweiges auf die Finanzen des Landes von nicht zu unterschätzendem Einflusse ist.

Im Vordergrund dieser Betriebe stehen die Kohlen- und Eisenwerke. Die Kohlenwerke waren teils wegen der im Frühjahr infolge des grossen englischen Streikes bestandenen guten Konjunktur, die eine in bedeutendem Masse erhöhte Exportbetätigung nach der Adria zulies, teils wegen des wachsenden Kohlenkonsumes der Inlandindustrie, teils durch den im Herbst entstandenen Mehrbedarf der bosnisch-herzegovinischen Bahnen und schliesslich auch durch die frühzeitig eingebrochene kalte Witterung sämtlich gut beschäftigt. Alle haben gegenüber dem Vorjahre eine erhöhte Produktion zu verzeichnen.

In bezug auf die Beschürfung von bisher unerschlossenen Kohlenvorkommen in den holzarmen Gegenden in der Nähe von Mostar und Livno wurden heuer umfassende Arbeiten in Angriff genommen, die im Laufe des Jahres 1913 zu einem erfolgreichen Abschlusse gelangen dürften.

Das der Vareser Eisenindustrie A.-G. gehörende und im Betriebe der Landesregierung stehende *Eisenwerk Vares* hat heuer abermals einen bedeutenden Aufschwung genommen. Es betragen die Erzeugungen:

	1911	1912	1912 Plus
Erze	1,397.730 q	1,567.730 q	170.000 q
Roheisen	452.210 q	532.210 q	80.000 q
Eisenware	58.310 q	62.710 q	4.400 q

Es wurden Vorbereitungen getroffen, um pro 1913 die Erzausfuhr bedeutend zu erhöhen.

Die von der Landesregierung verwaltete *Gewerkschaft „Bosnia“* unterhält einen befriedigenden, gegen das Vorjahr stärkeren Export von Mangan- und Chromenzen aus ihren Bergbauen Cevljanovic und Dubostica.

Das *Eisenwerk Zenica* arbeitete infolge günstiger Konjunktur sehr flott, und zeigte auch die Tätigkeit der *Salinen in Tuzla* erfreuliche Resultate.

Abgesehen von den eigentlichen Objekten der Montanindustrie Bosniens und der Herzegowina, also Erzen, Kohlen und Salz, hat die volkswirtschaftliche Verwertung sonstiger mineralischer Rohprodukte im Jahre 1912 zwar nur geringe effektive Fortschritte gemacht, es wurden jedoch mehrere einschlägige Industrien angebahnt. Es gilt dies vor allem von der *Zementfabrikation*, für welche die Landesregierung Konzessionen erteilt hat, deren Realisierung im Zuge ist. Dieser Industriezweig sieht bei dem aus Anlass der bevorstehenden umfangreichen Eisenbahn- und sonstigen bauliche Investitionen zu gewärtigenden riesigen Zementverbrauche einer sehr gedeihlichen Zukunft entgegen. An der dalmatinischen Grenze bei *Tiskovac*, dann in Mittelbosnien in den Bezirken

Bugojno und *Travnik* wurden Vorarbeiten zum Betriebe von *Marmorbrüchen* eingeleitet und auch anderen nutzbaren Gesteinen Bosniens und der Herzegowina fängt das industrielle Interesse an sich

MARCHEGGI GÉPGYAR ÉS VASÖNTÖDE RÉSZVÉNY- TÁRSASÁG :: MARCHEGG

VEZÉRKÉPVISELŐ:

HINSENKAMP LÁSZLÓ
BUDAPEST, V., SZIGET-UTCA 4—6. SZ.

TELEFON: 44—81.

Szénosztályozó és szénmosó, ércelőkészítő, kokszrostáló és salakmosó-telepek és egyes gépek.

Tömegszállító berendezések.

(925.837.50/II)

KAISER & Co. CASSEL

Levélcím: Kaiser & Co, Maschinenfabrik, Cassel 28

Sodronykötél-pályák

Függőpályák, villamos-függőpályák, siklók, láncpályák, szállítóberendezések

Vezérképviselő Magyarország és Románia területére:

KLEIN KÁROLY, mérnöki iroda, Brassó 2

(3273/765/52)

FURÓ GYÉMÁNTOK CARBON ÉS BOORT

gyémántok ipari célokra.

EHRMANN & BAHLSEN

London E. C., 18. 19. & 20. Holborn Viaduct.

Szörgöny-cím: **Bahlsen London.**

(3315/722/52/II.)

zurwenden, so dass wohl mit einer baldigen ausgedehnteren Verwertung der hierländigen Nutzgesteine gerechnet werden darf. Die Essexitpflasterwürfelerzeugung am Komar hat eine weitere Ausgestaltung erfahren, obwohl der Absatz noch zu wünschen übrig lässt, was in noch höherem Masse von der Granitwerksteingewinnung bei Kobas gilt.

Bau eines grossen Elektrizitätswerkes in Steiermark. Unter dem Vorsitze des Präsidenten Grafen Plater fand in Graz eine ausserordentliche Generalversammlung der *Steiermärkischen Elektrizitätsgesellschaft* statt, in welcher dem Verwaltungsrate die Ermächtigung zum Bau eines Elektrizitätswerkes bei Faal an der Drau und zur Beschaffung der hierfür erforderlichen Geldmittel im Wege eines Finanzkonsortiums erteilt wurde. Das Elektrizitätswerk wird 19 $\frac{1}{2}$ Millionen Kronen kosten und das *grösste Werk dieser Art* in Oesterreich-Ungarn sein.

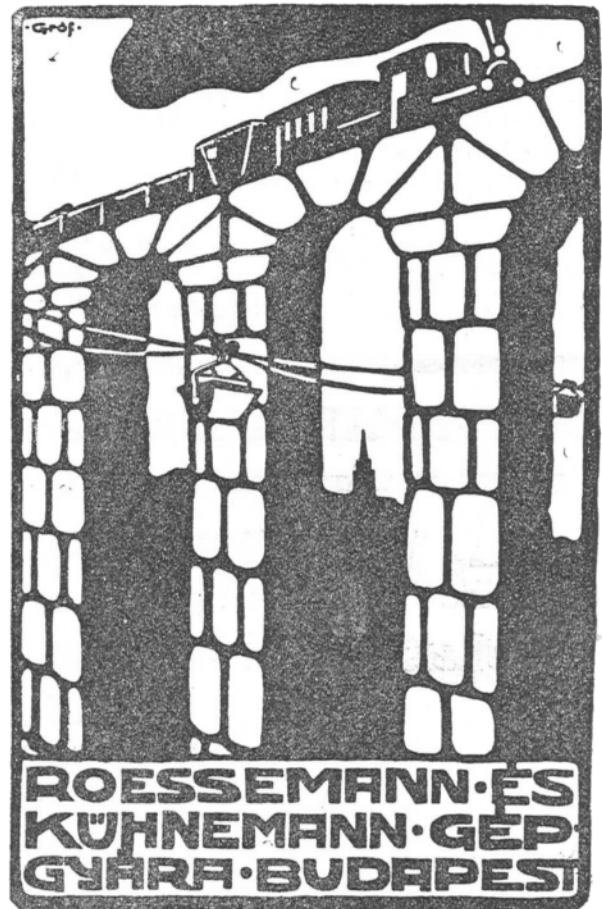
Der Eisentag. Der Eisentag beschloss eine *Resolution*, worin es unter anderem heisst: Die in der Volkshalle des neuen Rathauses tagende Versammlung, die durch Hunderte von Delegierten der metallverarbeitenden Gewerbe und Industriegenossenschaften, land- und volkswirtschaftlichen Vereine und sonstigen Interessenten vertreten ist, beschliesst, dass *Kartelle*, insoweit sie wirtschaftliche Unternehmerverbände zur planmässigen Organisation der Produktion und des Absatzes und zum *Schutz gegen unlauteren Wettbewerb sind, prinzipiell anerkannt werden.* Dagegen fordert die Versammlung die Regierung und das Parlament auf, unverzüglich alle jene gesetzlichen Vorkehrungen zu treffen, die geeignet sind, die Bevölkerung *gegen die Ausschreitungen des Kartellwesens* zu schützen.

✂ KÖNYVSZEMLE. ✂

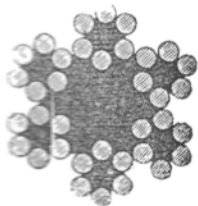
Molnárok és Gépészek Zsebnaptára az 1913. évre megjelent 464 szövegoldalon, több mint 300 ábrával. Az idei évfolyam még felülmúlja a tavalyit, mert egész szakkönyvtárt pótol. A munkában Fialla-Dőri Ottó, dr Kossutány Tamás, dr Weiser István műegyetemi m.-tanár, dr Kohn Jakab, Somlyó Szontágh) Jenő, Tettamanti Jenő üzemi főmérnök és mások tanulmánya jelentek meg. Ára 2.50 korona (ánlott küldéssel, megrendelhető a „Molnárok Lapja” fadóhivatalában.

Iparosok és kereskedők adója címen kiváló szakmunka jelent meg a könyvpiacra, mely magában foglalja az általános kereseti adóról, a jövedelemadóról és a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adójáról szóló törvények egész anyagát, azután a házádóról, a tőkekamatadóról és a közadók kezeléséről szóló törvények lényeges rendelkezéseit, valamennyit a végrehajtási utasításnak, a törvényjavaslatok indoklásának, az országgyűlési vita anyagának, valamint a Teleszky-féle novellának felhasználásával, rendszeresen feldolgozva. A mű — mely ugyan kifejezetten a kereskedők és iparosok részére készült — népszerű, világos előadásával, áttekinthetőségével nagy szolgálatokat van hivatva tenni az adózó közönségnek. Hisszük, hogy nagy elterjedtségnek fog örvendeni.

A szerkesztésért felelős: Dr. Bischitz Béla.

961/802/12

Felten és Guillaume

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár
részvénytársaság

Budapest, V., Vízafogó 1460. szám.

Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek.
Sodronykötelek.

Elektrolytikus vörösrézhuvalok, okonitvezetékek, szerelvények stb.

Urikány-Zsilvölgyi **Magyar Kőszénbányart.**

=====**Budapest, V., Nádor-utca 19.**=====

TELEFON 38-83.

Sürgöncim: Urikány Budapest.

=====**✠ Bányák: LUPÉNY (Hunyadmegye).**=====
 ✠

TERMEL:

Darabos szén	}	szoba-, gőzcsepplőgép- és gőzeke fűtésre
Kockaszén		
Diószén	}	kazánfűtési cé- lokra
Aknaszén		
Pormentes aknaszén	}	. körkemence fűtésre
Aprószén		
Kovácsszén	}	. kovácsolási célokra

Lupényi kokszműveiben gyárt:

Darabos pirszenet	}	. kohászati célokra
Kocka pirszenet		
Dió pirszenet	}	. szobafűtési, cement és cukorgyártási célokra

Kénsavas ammoniumot,
magas hatásfoku műtrágyát.

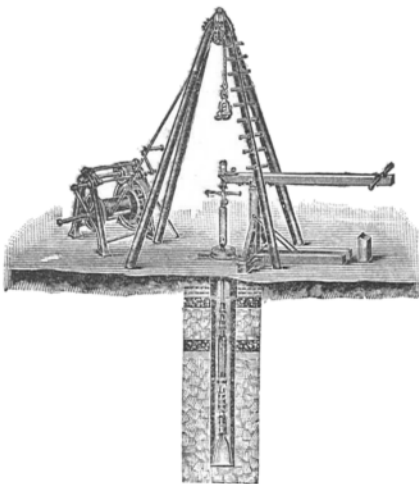
Vezérbizományos:

Magyar Általános Hitelbank

Budapest, VI., Nádor-utca 12.

769(909/52)

MÉLYFURÓ-SZERSZÁMOK és GÉPEK valamint teljes furó-készülékek

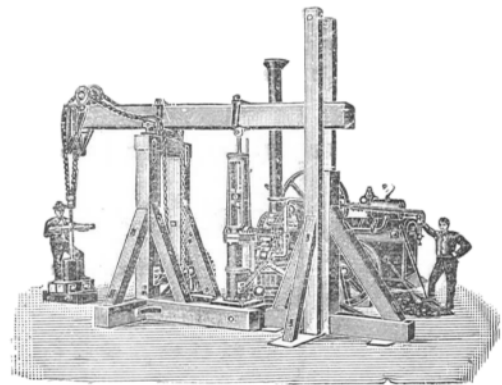

és berendezések viz, só, érc, olaj, kali
szén stb. felkutatására és
feltárására bármily mélységből és talajból kézi-, gép- és gőz-
üzemmel.

Kutakhoz
és kutfurásokhoz
minden cikk

Furócsövek,
szivattyúk és szelepek
nagy raktára.

Erdeklődőknek a 117. számú
katalógusunkat küldjük.

Tiefbohr-Maschinen- und Werkzeuge-Fabrik Nürnberg

Heinrich Mayer & Co.

NÜRNBERG-DOOS.

(191/756/52/II)